

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hiob

Brenz, Johannes

Haganoæ

VD16 B 3079

Cap. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36516

P R A E F A T I O

qua uiuunt, carne adhuc infecti, insinceriter uiuunt
ubi uero DOMINI VERBUM docent, ibi plane
DOMINUM, non homines agnoscas. Porro inter
eos sanctos, in quibus et misericordia & iudiciū DO
MINI manifestantur, uel inter præcipuos, Hiob pri
mus est. Si enim misericordiam respexeris, quis maior
in donis? quis Deo in tota terra adceptior? Quis Hio
be cōmendatior? inquit enim DOMINVS: Nō est ei
similis in terra, simplex & rectus, timensq; DO MI
NVM. Rursus, si ad iudiciū oculos dirigas, quis abie
ctior? quis à Deo derelictior? quis damnatior? unde et
in medio iudicij igne, ut damnati solent, Deū contem
nit, odit, tantū non blasphemans. Quantūcūq; enim
sanctus uel iustus fueris, iudiciū Dei non feres. Feres
quidem ut auferantur, & bona & dona Dei, sed non
iustinebis, si DOMINVS sese subduxerit, hoc enim
subducto & irato, nulla creatura fauet, sed omnes te
fugiunt, id quod ex orationibus Hiob, manifestissima
me colliquefcit.

CAP. I.

Vir erat in terra Huz, nomine Hiob,
& erat uir iste integer, & rectus, ti
mens Dei, & declinans a malo.

Et

Et nati sunt ei septem filii, & tres filiae.
 Possidebatq; septem millia ouium, &
 tria millia camelorum, & quingenta pa-
 ria boum, quingentafq; asinas, ac famu-
 litium nimis multum, & fuit uir iste ma-
 ior omnibus filiis orientalibus.

Mosen scriptorem libri Hiob esse, testantur He-
 braei, & Origenes, quanquam non eadem phrasis, in
 hoc libro & Pentateuco uidetur, cuius similiter Mo-
 se author est: ut cunq; de scriptore libri nulla, sed pre-
 cipua de spiritu eius, cura erit.

Porro digesti sunt singuli uersus in suum ordinem,
 quemadmodum apud Hebræos habetur. Primū, quod
 uersuum distinctio, non nihil interdum sententiam ad-
 iuuat: dein in orationibus Hiobis & amicorū, serē sin-
 guli uersus, singula gnōmæ et generales sententiæ sint.
 Postremo quod Hieronymus scribat à uerbis Hiob, in
 quibus ait: Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua
 dictū est conceptus est homo, usq; ad eum locum, ubi
 ante finē uoluminis scriptū est: Idcirco ipse me repre-
 hēdo, & ago pœnitentiā in fauilla & cinere, hexame-
 tra esse, Dactyloq; Spondeoq; currētia &c. Ceterū
 si cui hæc nostra interpretatio, non satis faciat, consu-
 lat D. Lutheri translationem, qui hunc librū optima fi-
 de, in uernaculā nostræ regionis linguā traduxit, &

ANNOT. IN HIOB

ferè clarius, quàm commentario explicari possit.

ERAT VIR IN TERRA HVZ.

Huz חזק filius est Aram, filij sem, filij Noa, què Hieronymus scribit Trachonitidos & Damasci cõditore esse, unde forte eius regionis pars, terra חזק uocatur. Græcus pro terra חזק ἐν τῇ χόρῃ ἀνοίτῃσθι transtulit.

Simplex. SIMPLEX ET RECTVS &c.

Simplex, non intelligas ignarū, stupidū, imprudentem, sed probatū, innocentem, perfectū & integrum: Hoc enim significat Hebræa uox פשוט Prou. 10. Qui ambulat simpliciter, ambulat cõfidenter, hoc est, qui innocenter, iuste, pro integra fidei ratione ambulat, confidenter ambulat. Non enim simplicitas imprudens, aut rerum nescia, in Christianis commendatur, sed ea quæ est morum, & uitæ integritas.

NATI SVNT EI SEPTEM FILII &c.

Opes benig- Quod Hiob liberos, & multas opes habuisse dicitur, benedictio DOMINI cõmendatur, & opes non esse malas declaratur. Opes enim pietati nihil officiant, modo in pietate possideas, & administres. Fuit & Abraham opū diues, nō pro ratione diuitiū huius mūdi, quorū Deus Mammon est: de qb; comuni pro uerbio dicitur: diues aut iniquus, aut iniqui heres: sed pro ratiōe pietatis, quæ opibus alioq; spm̄is, bene uitatur. Cæterū qd diuitibus præcipiatur, uide 1. Tim. 6.

Timens

TIMENS DEVM, ET DECLINANS.

Timor, ait Iohannes, non est in charitate: perfecta *Timor Dei*
charitas foras mittit timorē. Quid igitur Hiob à timo-
 re Dei commendatur? Et alibi: Timor Domini, est ini-
 tium sapientiæ. Aliud est timere ex infidelitate, aliud
 timere ex fide. Timet hostis hostem, propterea quòd
 nihil boni, nihil amici, alter ab altero speret, diffiden-
 tes de beneuolentia: sic impij Deū timent, nam diffi-
 dentes de bona eius uoluntate, horrent iudiciū, blas-
 phemant iudicem. Timet & filius patrem, non quòd
 diffidat de bona patris uoluntate, sed ne inobedientia
 patrem ad iram prouocet. Sic pij Deum timent, non
 quòd male suspicientur de eius misericordia, ait enim
 Apostolus: Fiduciam habemus in die iudicij, sed ne uo-
 luntatem patris amaricent. Is autem timor, optimus
 est præceptor, bene, iuste, ac sapienter operandi: si qui-
 dem uolueris iram Dei declinare, pro bona eius uolū-
 tate operaberis. Proinde pius ex fide timet, ne iratū
 habeat Deū, impius ex infidelitate, ne crucietur, non
 enim timet impius irā Dei, sed pœnā iræ. Cōtra, pœ-
 nam fert pius, irā Dei oībus modis effugere satagit.

Porro filii eius conuiuia celebrabant.
 unusquisq; suo tempore in domo sua, mis-
 soq; nuncio, uocabant tres sorores suas,
 ut una ederent & biberent.

ANNOT. IN HIOB

Et factum est, quum in orbem transi-
issent dies conuiuii, misit Hiob, ut sancti-
ficaret eos, & quum mane surrexisset, ob-
tulit holocausta omnium numero, quia
dicebat Hiob, Ne forte peccarint filii mei
& benedixerint Deum in cordibus suis,
Sic faciebat Hiob omni die.

FILII EIVS CELEBRABANT CON-
VIVIA &c. Altera benedictionis & foelicitatis
Hiob, pars fuit, quod liberos habuerit concordēs &
amicos, mutuam mutuis conuiuijs beneuolentiam te-
stantes: alioqui enim fratrum gratia rara est. Porro
conuiuia filiorum Hiob, si externam speciem respexe-
ris, honestissima erant, & ab omnibus commendabi-
lia. Solus autem Hiob, spiritu Dei plenus conuiuiorum
impietatem uidet, quæ est iudicij diuini cōtemptus, et
futuri Dei operis, neglectus: quanquam enim ciuilibus
amicicia, talibus conuiuijs nutriatur, exprōbrantur ta-
men à spiritu, propterea quod post plenū promptua-
rium, abundans penu, repletum uentrem, sequatur
obliuio Dei, obdormitio diei, & iudicij diuini negle-
ctus. Huc accerse, si allubescat, testimoniorum è scri-
ptura syluā, Deuter. 32. Dilatus & incrassatus est
dilectus meus & recalcitrauit, Esa. 5. Cithara, lyra,
tympanum, tibia & uinum, in conuiuijs uestris, opus
autem

Conuiuia con-
temptum ha-
bent iudicij di-
uini.

autem Domini non respicitis, nec opera manuum eius
consideratis. Et Ezech. 17. Ecce hæc fuit iniquitas So
domæ, superbia, abundantia & saturitas panis, otium
&c. Lucæ. 21. Cauete ne forte grauentur corda uestra
crapula & ebrietate &c.

VT SANCTIFICARET &c.

An holocausta sanctificant? Oblationes holocau-
storum carnalium nõ sunt uera sanctificatio, sed uere
sanctificationis signum & umbra, quæ per Christi
sanguinem nobis contigit. Non enim poterat sanguis
hircorum aut agnorum, peccata auferre, Heb. 10. San
ctificant igitur legis sacrificia, nõ quia sacrificia sint,
sed propter sanguinem Christi quem adumbrant.

Sanguis Chri
sti sanctificat.

NE FORTE PECCARINT. Sollicitu
dinem uides patris in liberos, solent enim liberorum
delicta patribus, quorum curæ commissi sunt, imputa
ri: nam non solum commendauit deus liberos paren
tibus, ut corpora nutriant, sed etiam ut moribus eru
diant: minor cura est nutrire pueros, maxima recte in
stituere, quod si recte institueris, corporalis educatio
sua sponte sequetur, Psalm. 35. Non uidi iustum dere
lictum, nec semen eius quærens panem. Porro, quan
tquam sanctificari Hiob mane liberos suos, non tamen
ad iudicio potuit eos liberare, parum enim profuerit
aliena pro te sollicitudo, nisi tu ipse resipiscas & di
gnam factis pœnitentiam agas, Ezech. 14. Si bestias re debes,

Quædoq; pa
tribus filiorum
delicta impu
tari.

Vt oratio alie
na tibi profit,
ipse resipisce.

ANNOT. IN HIÖB

peſſimas induxero ſuper terram, ut uafent eam, tres uiri iſti Noha, Daniel & Hiob, ſi fuerint in ea, uiuo ego dicit Dominus, quia nec filios ſuos, nec filias liberabüt, ſed ipſi ſoli liberabütur: neq; uel parens, pro filio uel filius pro parēte punitur, niſi eiufdē impietatis participes, ut & Moſe inquit, in tertia & quarta generatione, hoc eſt, cōpleta in filijs parentū malitia.

BENEDIXERINT &c. Benedicere pro maledicere hoc loco ſumitur, ut 3. Reg. 21. Benedixit Naboth Deum & regem, id eſt, maledixit, id quod et Latinis in hoc nomine Sacrum, familiare eſt, ut Virgilius, Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? id eſt, execrata.

Factum eſt quodam die, quum ueniſſent filii Dei, ut conſiſterent coram Domino, uenit & Sathan in medio eorum.

Et dixit Dominus ad Sathan, unde ueniſ? Reſpondens Sathan Domino dixit, Circuiui terram & perambulauit eam.

Et dixit Dominus ad Sathā, Nunquid aniaduertiſti ad ſeruū meum Hiob, quod nō ſit ſimilis ei in terra, uir integer & reſtuſ, timens Dei, & declinans a malo?

Reſpondit Sathan Domino, & dixit
Nunc

CAPITIS I

Nunquid gratis timet Hiob Deum?

Nōne tu uallasti eū & domū suā adeoq;
uniuersa simul, operi manūū eius bene/
dixisti, & possessio eius iundat in terrā

Veruntamen, extensa manu, tange
omnia quæ possidet, si non in faciem tuā
ambenedixerit te,

Et dixit Dominus ad Sathan, Ecce om
nia quæ possidet, in manu tua sint, tantū
modo in ipsum ne extendas manū tuam
& egressus est Sathan a facie Domini.

CVM VENISSENT FILII DEI

Filios Dei hoc loco, non angelos solum intelligas
(quanquā & ipsi semper in conspectu sint Dei, mi-
nistriantes & collaudantes eum, Heb. 1.) sed omnes pi-
os, qui semper in conspectu Dei sunt, quorum Domi-
nus perpetuam agit curam, fouens, nutriens, cōser-
uans, ac ab omni malo eos præseruans. Est autem hic
locus firmissima fidei petra, quod pij certo cognoscāt
se continenter ob oculos Domini positos esse, & in
manu sua custodiri. Calamitas ne opprimet te? an crux
an peccatum? an mors? an infernus? Confide, quando
quidē in conspectu Dei fueris, non praeualebunt: Do-
minus enim curat: Domini conspectus in te directus
est, à quo ergo timebis? Hinc etiā est, quod quicquid

Pij filij Dei
sunt.

Quod feceris
tis uni ex ma-
nimis meis,
mibi fecisti.

B §

ANNO T. IN HIOB

mali pio intuleris, Deo intuleris, quicquid boni feceris, Domino feceris.

VENIUNT FILII DEI AD DOMINUM. Quia Dominus curat pios, qui per fidem filij facti sunt, unde & angelos in eorum custodiam mittit, Psal. 90. Angelis suis mandauit de te &c. Psal. 33. Immittetur angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos &c.

Sathan. VENIT ET SATHAN &c. Vt enim in regno Christi nunquam deest Antichristus, sic in regno Dei nunquam abest Sathan.

**Colloquiū Sa
thane & Do
mini.** SATHAN DIXIT DOMINO &c. Colloquutio Domini cū Sathana, humana phrasi descripta est, neq; est ut imagineris, eos pro hominū more, sermonē cōtulisse, sed spiritus, nostro loquēdi modo, exprimit colloquutiōes spiritualiū, carni incōprehensibiles, ut enim Idioma uel Græcū uel Arabicum alicui ignotū, in linguā cognitam transfertur: ita idioma Dei, & spiritualiū sermo incognitus, transfertur nostri caussa, in uernaculū nobis loquendi modum.

Sathan. CIRCVIVI TERRAM &c. Hec est Sathane natura & unicus conatus, ut circumeat uelut leo rugiens, terram, quærens quem deuoret, quem in conspectu Dei accuset, & calumnietur: id quod nomine suo significatur, Hebræis enim **שָׂטָן**, Latinis aduersarius & Græcis ac Germanis **δὲ αὐθιγός**, Germanis

manis Diobel, Latinis calūniator est. Apoc. 12. Proie-
ctus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos
in conspectu Dei nostri, die ac nocte &c. Zach. 3. Sa-
than stabat à dextris Iesu sacerdotis magni, ut aduersa-
retur, ne Hierusalē reedificaretur. Nā quoties p uer-
biratione iustū, æquū quidpiā conaris, Sathan suo a-
ctu aut impedit opus: aut si hac uia nō pmouerit, calū-
niatur opus. Quando regnū Dei in hoc mūdo perinde
sit, ac aula quæpiā regia, in qua inuenias & aulicos
honestos, & calūniatores sordidos. Ita in aula Domi-
ni, Angeli boni, & pij hoīes sunt, oīa amore, & fide
faciētes. Sunt & calūniatores, Sathan, angeli eius, &
hoīes ministri, oīa facta in pessimā partē interpretātes.

Malicia Sata-
nae.

NUMQUID ADVERTISTI ANIMVM. Hiob fide cō-
mendatur à
Deo.
Quantus est hic, qui etiā à Deo, testimonium in-
nocentiæ, pietatis, integritatisq; habet? Vnde hanc
laudem meretur Hiob? An à patientia? Sed ea nō con-
stitit in iudicio. An à uitæ puritate? At omnis homo
est mendax: & Non iustificatur coram Deo omnis
caro. Quid ergo? sine causa laudatur à Domino? At
Deus nihil imprudēter agit. Vnica ergo causa quare
Hiob tantopere laudetur, fides est, qua quis corā Deo
iustificatur. Nihil enim in conspectu Dei mundū est
aut purum præter Verbum suum, quod est Iesus Chri-
stus. Sola autem fides Verbum adripit, Christum ca-
pit. Proinde ubi Christus inuenitur à Domino, ibi inue-

ANNOT. IN HIOB

nitur iusticia, sanctificatio, redemptio, et sapientia. Si quidē Christus factus est nobis à Deo sanctificatio. 1. Cor. 1. Aduerte itaq; diligenter, sanctos nō cōmendari propter opera, quæ semper impura sunt, ut pannus menstruatæ, sed propter fidē, quæ purissima ex Verbo est: operatur autē impura opera, propter carnis instrumenti sordes. Quemadmodū si luminoso lumini, tenebricosum uitrū obieceris, pellucet quidē lumen, sed obscure, propter uitri obiecti opacitatem: ita fides purissima est, sed impura in carne sunt opera eius, propterea quod caro gentilitio morbo sordidata sit.

Opera bona
immūda sunt
propter car-
nem.

NUMQUID GRATIS TIMET &c.

Calumnia.

Calumnia est, si bona aut media, male interprete- ris: An malum est domum habere opibus plenam? an facinus est ampla possidere? Nonne opes, donum Dei sunt? quæ ab utenti quidem obsunt, sed bene utenti pro- sunt. Proinde diligenter consydera calumniatoris ma- lignitatem, qui reprehendit, ac male interpretatur, id quod ex se nec bonum nec malum est, sed fit uel bo- num uel malū, ex utentis ratione. Calumnia hæc, etiā apud nos frequens est, aiunt enim: facile huic licet Evangelico esse aut Euāgelion profiteri, quod domū habeat opibus plenā, & amplo stipendio uiuat. Absit autē à pijs mentibus calumnia, si enim mala proximi ui- deris, inter te & ipsum solum corrigenda sunt, apud alios autē calanda: si bona, apud alios cōmendanda sunt.

sunt, apud ipsum uero celāda, ne infletur fastu elatus
 SINON IN FACIEM TVAM BENE-
 DIXERIT TE &c. Iurandi forma, in scriptura
 familiaris, ut Psal. 88. Si David mentiar &c.

ECCE OMNIA QVAE POSSIDET. Princi-
 pio notabis Sathanā, nec capitis capillū posse mouere
 citra uoluntatem Domini, Matt. 8. Mitte nos in gre-
 gem porcorū: quod si Sathan nihil iuris in porcos ha-
 buit, quanto minus in homines? Deim tentari finit Do-
 minus suos, ut probentur, Sathan uero tentat, ut per-
 dantur. Eliob enim à Domino tentatur, ut clarior fiat
 fides eius (quanq̄ interim in iudicio labascet, sed in
 maiorem sui resurrectionem) tentatur aut̄ à Sathana,
 si quo modo eū è fide & Verbo eijciat. Sic Abraham
 tentatus est, Gen. 22. ut probaretur, et Deute. 13. Tētāt
 uos Dominus Deus, ut palām fiat, utrū diligatis &c.
 Hinc intelligis, quod Iacob ait: Deus neminē tentat,
 scilicet ut perdat, sicut Sathan: tentat aut̄, ut proba-
 tos nos declaret. Postremo quod additur

TANTVM MODO IN IPSVM &c.

Docet tentationes habere suos terminos, nā ut est
 1. Cor. 10. Fidelis Deus, qui non finit uos tentari &c.
 Non enim possunt adflictiones, ultra terminū suum
 progredi. Et ut mare, suis limitibus circūscriptum est,
 Hiob. 38. ita oēs cruces, quae in Scriptura per mare si-
 gnificantur, suos habent fines, ultra quos progredi
 non licet.

ANNOT. IN HIOB

EGRESSVS EST SATHAN

Hoc est, machinatus est in Hiob tentationes, non ut probet, hæc enim diuine tentationis ratio est, sed ut perdat & conculcet.

Et factum est quodam die, quum filii & filia eius biberent uinum in domo fratris eorum primogeniti.

Nūcius uenit ad Hiob, & dixit, Boves

Ad manus, id arabāt, & asinæ pascebāt ad manus eorum. est, iuxta.

Et irruit Scheba, & abegit ea, & adole-

Synecdoche ē scentes percusserūt in ore gladii, & euasit scriptura fa-

duntaxat ego solus, ut adnunciarem tibi.

militaris Sche- Illo adhuc loquēte, uenit alius & dixit, *ba percusserunt. Sicut, turbaruunt.*

ignis Dei decidit de cœlo, & cōbustis ouibus, adolecentes etiā deuorauit, & euasit duntaxat ego solus, ut adnunciarē tibi,

Adnuc illo loquēte, alius uenit, & dixit, Chaldæi instruxerūt tres acies, & iperū fecerūt in camelos, ac rapuerūt eos, & adolecentes pcusserunt in ore gladii, & euasit duntaxat ego solus, ut adnunciarē tibi.

Adhuc illo loquente, uenit alius & dixit, Filiis tuis & filiabus edentibus ac bibentibus uinum in domo fratris eorum primogeniti, Ecce.

Ecce uentus magnus uenit e regione
deserti, & concussis quatuor angulis do-
mus, deiecit eam super adolescentes, &
mortui sunt, euasi autem duntaxat ego
solus, ut adnunciarem tibi.

CVM FILII ET FILIAE EIVS BIB.

Liberi Hiob hilare conuiuuntur, iudiciū Dei ne su-
spicantes quidem: ecce aut in medijs cōuiujs dum lon-
ge aliud cogitant, uenit subitum domini iudicium: ut
agnoscas hanc perpetuam Domini cōsuetudinē, quod
supplicio suo, hominibus nihil dum tale expectanti-
bus & securissime uiuentibus præsens adsit, Luca. 17
Sicut accidit in diebus Nohe & Loth, edebant & bi-
bebant & c. sic erit in aduentu filij hominis. 1. Thes. 5
Dies Domini, ut fur in nocte (nobis nō expectantibus)
ita uenturus est, quum enim dixerint, pax & securi-
tas (id est, cum securissime, citra timorem iudicij dei,
uixerint) tunc repentinus eis imminet interitus & c.
Huc pertinet parabola, quæ est Matth. 24. de seruo
lurcone & percussore, & 25. de uirginibus dormien-
tibus. Origenes conuiuū filiorum Hiob iustificat, ab-
undet sane ille suo sensu, quando non impie, sed forte
huic loco, non usque adeo commode, sentiat.

IRRUIT SCHEBA.

Scheba filius est Rcima filij Chus, filij Cham, Sabea.

ANNOT. IN HIOB

filij Noha, unde foelix Arabia, Sabea regio dicitur
aliàs Thurifera.

NVNCIVS VENIT. Verissimum est, quod
vulgari Apophthegmate effertur, Nulla calamitas se-
la. Ea enim uerae tentationis natura est, ut nihil spes,
nihil consolationis, nihil auxiliij in rebus humanis re-
linquat: quod si semel coeperit in nos grassari, non de-
sinit, nisi ex oculis nostris omnia humana asyla abstu-
lerit. Perditis bobus & asinabus, adhuc spes erat in
ouibus: ablati etiam ouibus, aliquod solatium erat in
camelis: sed & his abactis, restabat consolationis non
nihil in liberis superstibus, nec tamē illis quoq; par-
citur, breuiter, nihil externorū honorū uideas supera-
re. Porro in hac tentatione & Dominus suum habet
consiliū, & Sathan suum. Domini consilio, crux pro-
bat & sanctificat, abripiturq; à pijs, quod ante dona-
tum erat, ne adsuescant potius in dona, quā in datore
rem confidere. Abraham filius erat donatus dilectissim-
mus, & unicus, iubet Dominus, ut immoletur, non
quia odore immolati hominis gaudeat, sed ut Abraham
sanctificaretur, & disceret, spem suam, non in donū,
sed in donatorē collocare. Egrediētibus ex Aegypto
Israēlitis, aufertur omne humanū auxiliū, periculo ex
omni parte imminēte: ex altera hostis terribilis erat,
ex altera horrifonū mare, ex altera montes inaccessi-
biles. Hæc autē omnia ideo fiunt, ut cruce presti, discamus,
non

Vera tentatio
omnia præsi-
dia eripit ex
oculis nostris

Tentat domi-
nus ut probet
& sanctificet

nō in carnē, nec carnalia dona, nec etiā spiritualia cō-
 fidere, aut gloriari, sed in solum Dominum, Hierē. 9.
 Ne gloriatur sapiens in sapientia sua, sed qui gloria-
 tur in hoc gloriatur nosse me &c. Non est mala sapi-
 entia, non est mala fortitudo, sed eiusmodi sunt, ut eis
 sit utendum, non cōfidendum. 1. Corin. 7. Qui emūt
 tanquā non possideant. Proinde rectissimo Dei cōsili-
 o, Hiob omnibus suis bonis carnalibus priuatur, ut
 discat uoluntatē Dei, quæ est, in solum Deum dato-
 rem, respiciendum esse, non in dona. Satanae autem
 consilio hæc tentationes fiunt, ut dimoueat, non so-
 lum à donis, sed etiam à datore: hoc enim astu adgre-
 ditur pios, ut ereptis donis, eripiat & ipsis Dominū,
 uel per blasphemias, uel per cōtumelias, uel per im-
 patientiam, uel id genus scelera.

REMANSI, uel, EVASI SOLVS, &c.

Iudicante Domino, nulla creatura consistit: fluit
 quicquid est rerum à facie domini, quasi cæra à facie
 ignis, & quasi fumus à uēto dissipatur. Proinde si re-
 liquæ superarint, non ipsarum merito fit, sed, uel ut
 sint misericordiæ Dei exemplar, Rom. 11. uel ut sint,
 qui adnūciant iudiciū Domini. Sic unicus Hiobis ser-
 uus, euasi inquit, solus, non meo merito: cur ergo? ut
 adnūciet tibi iudiciū Domini. Ezech. 12. Relin-
 quam ex eis uiros paucos, à gladio, fame & peste, ut
 narrent eorū scelera in gentibus, id est, ut narrent iu-

Utendum do-
 nis est, non
 confidendū.

Satan tentat
 ut perdat.

Nulla res cons-
 sistit iudicāte
 Domino.

Quare relin-
 quit paucos.

ANNOT. IN HIOB.

dicia Domini propter scelera inflictā. Præterea sup-
stitēs serui, sic affabre factū narrant, ut subinde gra-
uior fiat tentatio: oportet enim in tentatione oēs vi-
res cōcuti, ne ulla humanarū rerū spes relinquatur.

Et surrexit Hiob, ac dirupit uestimē-
tum suū, euulsa coma capitis sui, & quū
cecidisset super terram, adorauit.

Et dixit, nudus exiui de uētre matris
meæ, & nudus reuertar illuc, Dñs dedit,
& dñs abstulit, sit nomē dñi benedictū.

In omnibus istis non peccauit Hiob,
& non dixit insulsum contra Deum.

DIVERSA LECTIO.

Quòd nostra tralatio habet, stultum, Hebræis est
quòd significat insulsum, imprudens.

ET SVRREXIT HIOB, ET DIS-
RVPIT &c. Quid uestimentorum diruptio,

& capillorum euulsio, signa ne sunt patientiæ? in-
fani citius signa dixeris, quàm patientis. Origenes

Diruptio ue- rhetoricatur dicens, Hiob ideo dirupisse uestimenta,
stimentorum ta, & capillos euulsiſſe, ut nihil apud eum remane-
carnis est im- ret ex his, quæ in potestati nequitie Satane, tradita
patienter fe- ta erant. Atqui, uestimentorū diruptio, ueteribus lu-
rentis crucē. ctus, doloris, & repētini horro-
ris signū fuit, quo te-
starētur animi turbationē. Sic & Hiob, auditis num-
cijs, de clade, non tā bonorū quàm liberorū, carne tur-

Batus, uestimēta dirupit, quā tamen turbationē mox
 spiritu Verbi domuit: solet enī in cruce caro tumula-
 re, ac insanire, domatur autē Verbo & fide, Ro-
 s. Si spiritu facta carnis mortificetis, uiuetis. Et alibi,
 Spiritu ambulate, & desideria carnis nō perficietis.

NVDVS EGRESSVS SVM.

Fidelis uox, sed & carnis cōquestio est, qd' natura
 homini tristior nouerca, quā melior parēs fuerit, hūc
 enim alienis uelat opibus, ceteris animātib; uaria
 tegumēta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, uillos,
 setas, pilos, plumā, pennas, squamas, uellera. Trun-
 cos etiā, arboresq; cortice interdū gemino, à frigo-
 rib; & calore tutata est: hoiem tantū nudū, & in
 nuda humo, natali die abijcit, ad uagitus statim &
 ploratū, nullumq; tot animalū aliud, ad lacrymas,
 & has protinus ut a principio. At, hęc carnis con-
 questio, morosior est, quā fidelior: nā fides, ut maxi-
 me nihil rerum externarū, quod nostrū, qd' propriū
 sit sentiat, & oīa externa bona aliena esse iudicet,
 uidet tamen summas diuitias, omnēq; plenitudinem,
 quia Dominū esse SVVM uideat, nudi enim abijci-
 mar, quōd etiamsi multa possideamus, omnia tamen
 abneganda sint: ditissimi autē sumus, qd' per fidē in
 Domino, oīm rerum abundantia, & thesaurū habea-
 mus. 2. Cor. 6. Nihil habentes, & omnia possiden-
 tes: An tu nudū dixeris, qui in manū opulentissimi

Hęc Plinij
 sunt, lib. 7.
 cap. 2.

Domini ē tē-
 ra & pleni-
 tudo eius, q
 habet Domi-
 num, omnia
 habet cū illo.

ANNO. IN HIOB

Pfal 230

1. Corint 200

domini statim, ut per fidem nascitur, irrepit: adde, quod non solum quum renascimur, sed & qui nascimur, propinquissimū dominū habemus. Vnde Psal 21. dicitur, Tu es qui extraxisti me de uentre, spes mea ab uberibus matris meae, in te proiectus sum ex utero: quod si proijcitur ab utero in Dominū, quis nō est conqueſtionis locus, quod nudi nascamur? an magis quā magis curamur, quā adhuc in matris utero existentes? post, in cunis uagientes, curant quidem tunc parentes, at quis alius eam curam subministrat, qui Dominus, qui in parentibus, suam pro nobis sollicitudinem declarat? iam si tanta liberalitate, dominus se effundit, nobis adhuc ignorantibus, quanta magnificentia tractabit eos, qui Verbo suo ipsam agnoscunt. Quod igitur Ethnici conquerantur de nuditate hominis infidelitatis est: quod autē Hiob se nudū ex utero matris egressum testatur, fides est, quae omnia exteriora Domino resignat, satis interim habens, si modo Dominus non auferatur. Celebre est etiam Stilponis dictum, huic loco non incōmodum, nam quum Demetrius, Megarenſium urbē cepisset, Stilponem interrogasse dicitur: ecquid suarum rerum direptum esset? ad quem ille, neminē inquit, mea auferentē uideam: omnia mea mecum porto. Magnifica uox Ethnici si tanta fide, quanta carnis iactantia prolata esset?

Stilpo.

DOMI

DOMINVS DEDIT. Confitentium in Deo Confessio est
 non in dona, confessio. q. d. etiamsi omnia ablata
 sint, Dominus tamen nondum ablati sunt: non enim
 cameli, oves, aut liberi, dominus mihi fuerunt, sed ali
 ena: Domini, non mea, sunt: Dominus sua adcepit, ni
 hil mearum rerum mihi ablatum est. Quid? Dominus
 ne abstulit, quod à Satana per Sabæos, per Chaldaeos
 os crudeles factum est? Fidei naturam expressissime ui
 des: hæc enim in cruce non respicit uel ipsam crucem,
 qua potius perdit, uel ministros crucis, qui citius ad
 indignationem, quam patientiam prouocant, sed Do
 minum respicit, cruci, bona sua uoluntate, nos adsi
 gentem. Impius contra, in afflictionibus non respicit
 Dominum cruci adfigentem, sed uel ipsius crucis gra
 uitatem, proinde desperat; uel ministros nobis inimi
 cos: proinde ad maledicta, et animi amaritudinem uer
 titur. Præterea tentatio quæuis, et à Domino et à
 Satana fit, ac hoc ut pdat et pdat, ab illo ut pbet, et
 suam uoluntatem doceat. Itaque fides, ut bona è manu
 domini adcipit, ita et crucem: qui enim è manu Sata
 ne crucem suscipit, in sui perditionem suscipit, qui uero
 è manu domini, in sui probationem.

**SICVT DOMINO PLACUIT, ITA
 FACTVM EST.** Non est in Hebræo, sed tamē
 non ociose adiectum, non enim sufficit crucem è sola
 Domini uoluntate suscipere, nam et impij fatentur,

C 3

Confessio est
 piorum, sicut Iu
 deis in primi
 tibus obseruan
 dum erat.

Deut. 26

Fides, in cruce
 sufficit do
 mini bonam uo
 luntatem, ce
 tera fert sapi
 enter.

Impij crucem
agnoscunt ut
iram Dei, pij
beneuolentia
Dei sciunt.

crucem a Deo obtrudi, sed suscipienda est e beneplacito, e bona uoluntate Domini. Quod si in cruce non agnoueris, benignam & beneuolentem percutientis manū, nunq̄ candide feres eam. Sed quæ est bona Domini uoluntas in cruce? Hæc est, crucifigit dominus, ut resurgere faciat, percutit ut sanet, occidit ut uiuifcet, tristes reddit, ut letificet. Satan contra, percutit ut perdat, occidit ut in morte detineat.

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM Hæc uera laus Domini est, quæ in nocte in tribulatione cantatur. Impij tantisper laudat, dum beneficia adcipiant, iuxta illud: Confitebuntur tibi, quando benefeceris ei, abeuntibus beneficijs, abit & laus. Pij autem clamant: Media nocte surgebā ad confuendum tibi (id est, in media tribulatione) ut enim qui in proteruum canem lapidem librans, quum ab illo aberrans nouercam non destinato percussisset, ne hoc quidem inquit modo, male: sic & si contra uoluntatem nostram, aliquid retrorsum quam uolumus, cadat, emēdare, aliorsumq; uertere licet. Israel exulat, & opprimitur in Aegypto, sed ne sic quidem male, quia quanto magis opprimebantur, tanto magis multiplicabatur & crescebant. Dauid expellitur e regno sed ne sic quidem male, quia nota fit eius fidei magnanimitas. Hiob spoliatur omnibus bonis, sed ne sic quidem male, quia hæc crux, laudem Dei excitat: nunc

Pijs, bono aliquo uertitur
crux.

igitur res male pijs cadit, etiamsi pessime cadit, quia
semper cruce erudiuntur, ut sibi ipsis manifesti fiunt.

SED IN OMNIBVS HIS NON PEC-

Nondum dominus ablatu est, sed sola domini bo-
na, mediocri autem molestia tuleris, si omnia auferan-
tur, modo dominus, bonorum thesaurus, maneat. Se-
pone et ipsum dominum, sola cruce obiecta, uidebis,
quid non blasphemiarum in hominis corde surgat.

CAP. II.

ET factum est quodam die, quum uenif-
sent filii Dei, ut consisteret coram Do-
mino, uenit etiam Satan in medio eo-
rum, ut consisteret coram Domino.

Et dixit dominus ad Satan, unde ue-
nis, respondens Satan Domino, & dixit,
circumeo terram, & perambulo eam.

Et dixit Dominus ad Satan, nunquid
aduertisti animum tuum, ad seruum me-
um Hiob, quod non sit similis ei in terra
uir integer & rectus, timens Dei, & decli-
nans a malo, & adhuc mordicus tenens
innocentiam suam, tu autem incitasti me,
ut perdiderim eum sine causa.